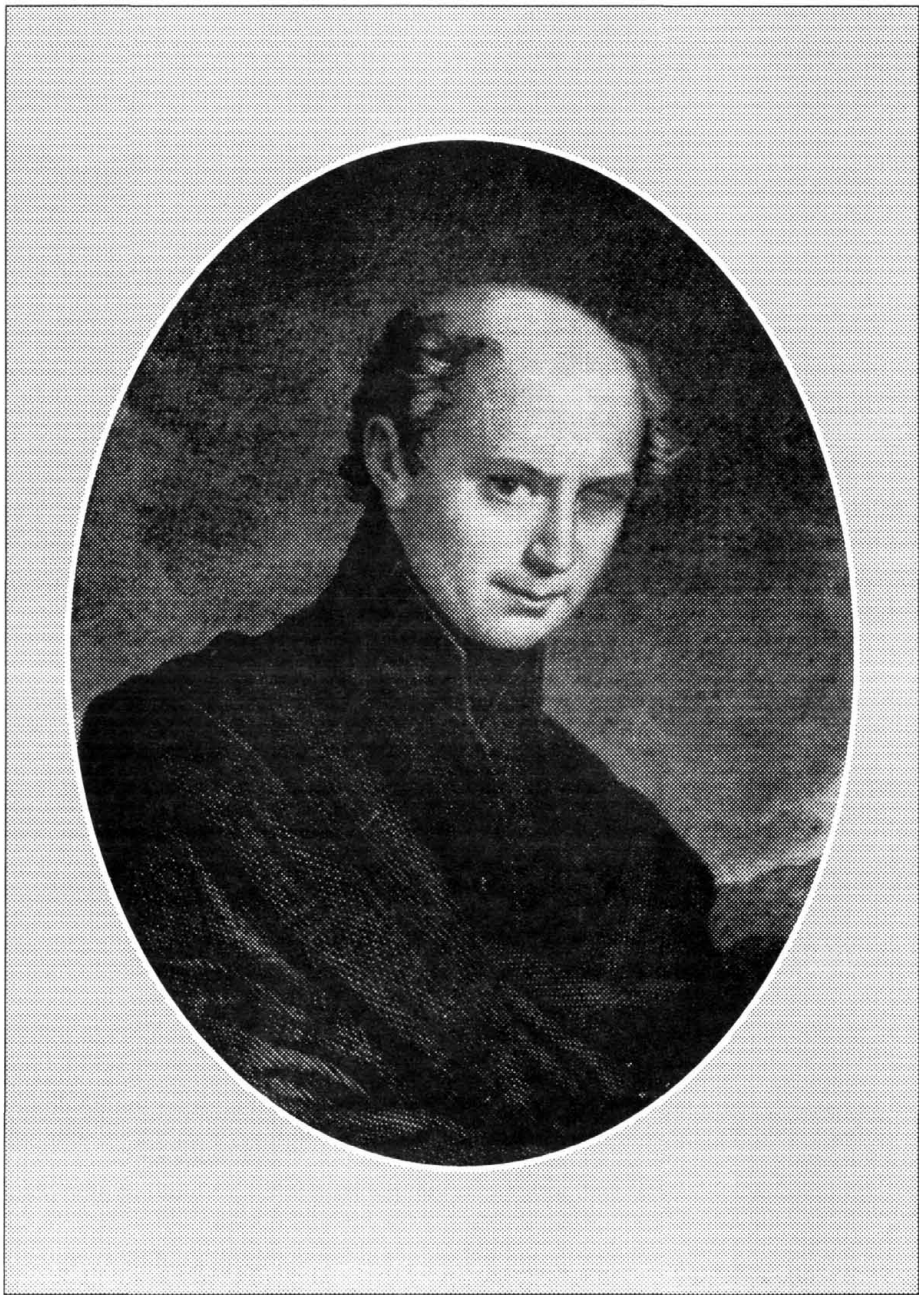

könyv
könyvtár
könyvtáros

2000
augusztus

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

---

9. évfolyam 8. szám

2000. augusztus

Tartalom

Könyvtárpolitika

Internet fiesta	3
Ambrus Zoltán: Fogott-e halat a könyvtári háló?.....	7

Műhelykérdések

Berke Barnabásné: Mi újság a nemzetközi szabványosításban?	11
Kastaly Beatrix: Hozzájárás a XXI. században, avagy megelőzhető-e a könyvtári anyagok (további) károsodása?	21
M. Ádám Ágnes: Az állományvédelem szolgálatában.....	30

História

Hangodi Ágnes: Könyvgyűjtési szokások a XVIII. század első negyedében Oroszországban	35
---	----

Perszonália

Horváth Tibor: Léces Károly (1929–2000)	43
--	----

Extra Hungariam

Varga Józsefné: III. Nemzetközi Könyvfesztivál. Santo Domingo, 2000	45
--	----

Könyv

Futaky László: A Kölcsey Társaság füzetei	48
--	----

Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz.....	54
--	----

From the contents

Internet fiesta (3);

Zoltán Ambrus: Using the Internet in Hungarian public libraries (7);

Zsuzsanna Berke: What's the news in international standardization? (11);

Beatrix Kastaly: Access in the 21th century, or is it possible to prevent (further) deterioration of library materials? (21)

Cikkeink szerzői

M. Ádám Ágnes, az OSZK munkatársa; *Ambrus Zoltán*, az MKE elnöke, a Békés Megyei Könyvtár igazgatója; *Berke Barnabásné*, az OSZK főosztályvezetője; *Futaky László*, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtár ny. igazgatóhelyettese; *Hangodi Ágnes*, az ELTE oktatója; *Horváth Tibor*, az OPKM ny. főigazgatója; *Kastaly Beatrix*, az OSZK osztályvezetője; *Varga Józsefné*, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese

Szerkesztőbizottság:

Biczák Péter (elnök)

Borostyániné Rákóczi Mária, Kenyéri Kornélia,

Poprády Géza, dr. Tóth Elek

Szerkesztik:

Győri Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791

Közreadja: az Informatikai és Könyvtári Szövetség, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: **Monok István**, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Nyomta az ETO-Print Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Balogh Mihály**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenéséhez támogatást kaptunk a Nemzeti Kulturális Alaptól

Terjeszti az Országos Széchényi Könyvtár

Előfizetési díj I évre 3000 forint. Egy szám ára 250 forint

HU-ISSN 1216-6804

Internet fiesta

A fenti címmel rendezett konferenciát az „Internet fiesta a könyvtárakban” elnevezésű szervezet 2000. június 20-án az Országos Széchényi Könyvtárban. A rendezvény több szempontból is rejtélyesnek tűnhet(ett) a háttérinformációkkal kevésbé felszerelkezetteknek. Mert azt, hogy mit jelent a fiesta szó (spanyol szó, népünnepélyt jelent), ha máshonnan nem, a talán legjobb Hemingway-regényből (a címe is Fiesta) mindenki tudja, ám mit keres e szó az internet mellett, miféle szervezet az „Internet fiesta a könyvtárakban”, miért, mi okból, milyen céllal szerveződött meg ez a rendezvény, bizony még a megjelentek közt is vita tárgya volt. Ám nem sokáig maradt rejtély a dolog. *Dr. Bakonyi Péter*, a Magyar Internet Társaság elnöke, a konferencia napján már az Országos Könyvtári Kuratóriumnak is a kultuszminiszter által kinevezett elnöke (ld. a 3K júliusi számát!), az Internet fiesta most bemutatandó rendezvényének is elnöke rövidesen tiszta vizet öntött a pohárba. Elmondotta, hogy a kilencvenes évek végére Európa, az Európai Unió számára világossá vált: a világméretű versenyben Európa veszíteni fog, ha az elektronikai infrastruktúra terén lemarad az Egyesült Államok mögött. Sürgős szükség hát lépni, és az EU lépett is. Többek között azzal, hogy igen széles körű mozgalmat indított „Információs társadalmat mindenkinek” címmel–jelszóval. Ennek a mozgalomnak – természetesen – szerves része az internet népszerűsítése. Az EU-ba törekvő magyarság számára nem lehetett kérdés, hogy e mozgalomhoz csatlakozni kell, abban részt kell venni. A Magyar Internet Társaság, a megfelelő szakmai szervezetek azt határozták el, hogy – többek közt – az idei, a 2000. évet az internet évének nyilvánítják – Magyarországon is. E kezdeményezéshez huszonnégy szervezet csatlakozott, köztük két könyvtár is (a kecskeméti Katona József Megyei Könyvtár és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár). Természetes volt az is, hogy – ha már 2000 az „Internet éve Magyarországon”, úgy nálunk is meg lehet, meg kell szervezni a nyugaton nagy sikereket elért internet fiestákat. (Olaszországban tavaly több mint ötszáz szervezet, intézmény rendezett fiestát, az internetet népszerűsítő, a tömegekhez közelíítő rendezvényt, rendezvénysorozatot). A fiesták immáron hagyományteremtően indító hónapjában, márciusban hazánkban is beindult az internet népünnepélyek sorozata. A most bemutatandó rendezvény ezek sorába illeszkedett, és azokhoz fordult, akik/amelyek az internetet leginkább „teríthetik” széles rétegek számára, a könyvtárakhoz. Az volt a cél, hogy minél több könyvtár népszerűsítse az internetet, juttassa el mindazokhoz, akikhez hozzáfér. Mert azt igen jól tudták/tudják a szervezők, hogy a könyvtárak – ebben a vonatkozásban is – kulcshelyzetben vannak. A tudományos kutatás, a közigazgatás, az üzleti világ, a kormányzati szféra (stb.) jól ellátott internethozzáféréssel (az egyik előadó, *Nagy Miklós*, a NIIIF igazgatója [Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program] éppen nem túlzott, amikor azt mondta, hogy jelenleg nemcsak a régió messze legjobb internethelyzetű, -ellátottságú országa Magyarország, de egy szinten áll Angliával és Hollandiával). Ám ez az ellátottság éppen nem jellemző a háztartásokra, a magánszemélyekre. Ők szinte

szégyenletesen alacsony szinten, százalékkal részesednek az internet áldásaiban. Ám ők is eljuthatnak a hálóra, ha... Igen, ha ezt a könyvtárak lehetővé teszik számukra. Tehetik, hiszen a magyar könyvtárak meglehetősen jól ellátottak internet-hozzáféréssel, és elérnek, elérhetnek a lakosság széles rétegeihez. A rendezvény tehát azért fordult a könyvtárakhoz, könyvtárosokhoz, hogy tegyék ezt, minél többen, minél intenzívebben. A konferencia tehát bemutatkozás is volt (bemutakoztak a jelenlévők, a könyvtárosok számára az informatikai kormánybiztosság, a Magyar Internet Társaság, a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program, a Soros Alapítvány, stb.), beszámoló is az internethelyzetről (a fentiekén túl szólt a tervekről, eredményekről, stratégiai célokról és fejlesztési elképzelésekről a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Könyvtári Osztályát képviselő *dr. Tóth Elek* tanácsos úr), és persze kedvcsináló, toborzó rendezvény is volt, amelyen az internetet eddig tán legjobban, legintenzívebben népszerűsítő könyvtár, a kecskeméti Katona József Megyei Könyvtár igazgatója, *Ramháb Mária* szólt „élenjáró” tapasztalatairól, mutatta be saját és kollégái internetötleteit, *dr. Tószegi Zsuzsanna*, a Neumann János Digitális Könyvtár igazgatója pedig az „Internet fiesta programban” résztvevő könyvtárak számára kiírt versenyfelhívást olvasta fel (a versenyfelhívás teljes szövege cikkünk után olvasható).

Kiemelt érdeklődéssel hallgatták meg a résztvevők *Ambrus Zoltán*, az MKE elnöke, a Békéscsabai Megyei Könyvtár igazgatója ritka szellemességű előadását: *Fogott-e halat a könyvtári háló?* (Az előadást a 3K e számában találhatják meg az olvasók.)

Dr. Tóth Elek arról szólt, hogy mi történt azzal a fejlesztési koncepcióval, amit 1998-ban három évre hirdetett meg a minisztérium Könyvtári Osztálya, amely tehát az idén ér célba. A fejlesztési koncepció a Közgyűteményi Főosztályon készült, terveket, akcióikat erre építették a Könyvtári Osztály munkatársai. Az elvi alapokra nézvést is, a források biztosítása terén is az 1997-es törvény volt a bázis, ez tette lehetővé – többek közt – a tematikai fejlesztéseket. Egy másik irányt képviselt az Országos Dokumentumellátási Rendszer kialakítása. Mindehhez a politika nyújtott lehetőségeket, a politika preferálta az információhoz való hozzájutást. Az osztály előtt olyan közgyűteményi hálózat képe lebegett, amelynek minden tagjából elérhető az összes többiek, az összes többiekben keletkezett információk, a másik cél pedig (ez az ODR szintje) az volt, hogy a felhasználók a nyilvános könyvtári rendszerben bármely dokumentumhoz hozzájuthassanak, amelyre, amelyekre szükségük van. E célok elérése érdekében működött együtt szorosan az osztály a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Programmal, így vált biztosítottá a közgyűtemények hálóra való csatlakozása. Az ODR működése is szorosan összefügg természetesen a technikai fejlesztéssel, fejlődéssel. És persze idevonható/vonandó a tartalomipar kérdésköre is. Ki kell jelölni azokat a dokumentumokat, amelyeket digitalizálni és hálózaton szolgáltatni kell. Hogy mindez a lehető legszorosabb együttműködést, méghozzá a többszálú–többszintű együttműködést feltételezi, több mint természetes. A pályázatok, a pályázati kiírások mindenkor preferálták is az együttműködési projekteket. Az osztály számára rendelkezésre álló források miatt persze a fejlesztéseknek szakaszosan kellett megvalósulnia. Az első évben a minisztérium az országos intézményeket, egyetemi és szakkönyvtárakat preferálta, a második évben nyitottak a városi könyvtárak felé, a harmadik év lett volna a közösségi könyvtáraké. Idén egy ún. esélyegyenlőség-növelő pályázat kiírására került

sor, ez kifejezetten a községi könyvtárakat célozza. Hogy több mint négyszáz pályázat érkezett be, fényes jele annak, milyen nagy szükség volt rá, mennyire és mennyien várták már ezt. (Ez a pályázat természetesen független volt a telematikai fejlesztéstől.)

A fejlesztési koncepcióban megfogalmazott célokat, mondotta dr. Tóth Elek, ha nem is egészen a végső szintig, de megvalósították. Létrejött tehát az a biztos alap, amelyre az elkövetkezendő években építeni lehet és kell. 2001-től egy új, ötéves fejlesztési koncepció indul útjára, amelynek révén nemcsak az eddig megvalósított szint megtartása biztosítható, de jelentős továbblépések is történnek. Adatbázisok, katalógusok (stb.) sokasága kerül majd az internetre, belátható időn belül elérhető, hogy a városi és jelentősebb nagyközségi könyvtárak bekapcsolódjanak a hálózatba. Tovább fog bővülni a felsőoktatási és az országos szakkönyvtárak hálózati elérhetősége. A megyei és az egyetemi könyvtárak (miután saját területükön kidolgozták saját stratégiai céljait és fejlesztési koncepcióikat) szorosan együtt fognak működni a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Programmal. Ami a tartalomipart illeti, máris öröndetes fejlemény, hogy a Magyar Elektronikus Könyvtár, amely sokáig intézményi háttér nélkül működött, immáron helyet kapott az OSZK-ban és megalakult mintegy „mögéje”, a Magyar Elektronikus Könyvtár Egyesület is. És kiemelt feladatai vannak természetesen a Neumann-háznak is. Szólt még dr. Tóth Elek a közös katalogizálásról is, amelynek fejlesztése nélkülözhetetlen már csak az ODR szempontjából is. E nagyszabású fejlesztési elképzelések persze kapcsolódnak európai projektekhez is, már most is, de a közeljövőben még sokkal inkább.

Néhány igen fontos és érdekes adat birtokába is juthattak a konferencia résztvevői. Nagy Miklós elmondotta, hogy 1999 decemberében 190 országban több mint 200 millió ember használta az internetet, és mivel az éves növekedés durván száz százalékos, 2000 végére ez a szám 4–500 millió lesz. 2000 januárjában 80 millió számítógép volt bekapcsolva szerte a világban. Ezekhez az adatokhoz (és az itt fel nem sorolt továbbiakhoz) *Egyházi Tiborné dr.* (a Veszprémi Egyetemi Könyvtár igazgatója, az IKSZ alelnöke) is fűzött néhány ínycsiklandozót. Persze megjegyezve azt, hogy a statisztika fölöttébb megbízhatatlan diszciplína. Kedves öniróniával elárulta, hogy soha még pontosan nem volt megállapítható, az ő egyetemükön hány hallgató is van. Adatai tehát mutatis mutandis értendők. Az is, hogy jelenleg 356 könyvtár érhető el a hálózaton, ezek kilencvennyolc százalékanak van honlapja, huszonöt százalékanak webes katalógusa. Sorjázta az adatokat és a százalékokat Egyházi Tiborné dr., ám a legnagyobb tapsot akkor kapta, amikor megkockáztatta annak kijelentését, hogy az új, falak nélküli, digitális könyvtárnak mégiscsak vannak falai, műszaki, gazdasági, társadalmi, nem utolsó sorban jogi falai, határai.

Ramháb Mária a kecskeméti könyvtár INFOTÉK-ájáról szólt. Arról, hogy az internethasználat (amely Kecskeméten ingyenes a könyvtári tagok számára) hogyan függ össze a tájékoztatással, hogy a Katona József Megyei Könyvtár földszinti (éppen nem véletlenül itt helyezkedik el) részlege miként egyesíti az elektronikus, a klasszikus és a modern tájékoztatási műfajokat, eszközöket, hozzáféréseket. Persze nem általános, mindenre kiterjedő tájékoztatásról van (itt) szó. A kiemelt területek és elvek az aktualitásuk miatt érdekesek és a gyors keresési lehetőséget biztosítók. De szól arról is az igazgatónő, hogy miként csalogathatók – kicsik és nagyok – az internethez, hogyan taníthatók meg rá a vonakodóbbak is (pl. úgy,

hogy családi internetezés kapcsán a gyerekek mondottakat, mutatottakat a szülők – mintegy obligón kívül – is „beveszik”), milyen akciók, „tömegrendezvények”, játékok tehetik vonzóbbá az internetet (internózi-játék illetve vetélkedő).

Az *Internet fiesta* rendezvényként, konferenciaként is fölöttébb érdekes, informatív, nagyszabású volt. Igazi célját is nyilván elérte, hisz – biztosak lehetünk benne – versenyfelhívására könyvtárak sokasága jelentkezett, az internet népszerűsítése könyvtári vonalon – ebben is biztosak lehetünk – gőzerővel megindult. Hála érte a szervezőknek, a rendezőknek, az előadóknak és persze a házigazdáknak is. (VK)

Versenyfelhívás

„Az Internet fiesta a könyvtárakban” szervezőbizottsága versenyfelhívással fordul a rendezvénysorozatba bekapcsolódni szándékozó könyvtárakhoz. A versenyt az alábbi öt kategóriában hirdetjük meg:

1. A legtöbb internetfelhasználó

(A beiratkozott olvasók létszámához viszonyított százalékarányban kérjük hitelesen dokumentálva megadni, hányan használják rendszeresen az internetet. Rendszeres felhasználónak minősül, aki havonta legalább kétszer a könyvtárban igénybe veszi a hálozati hozzáférést.)

2. A felnőtt lakosság képzése az „új írástudásra”

(Ebben a kategóriában az nyer, aki – szintén a beiratkozott olvasók számához viszonyítva – a legtöbb felnőtt korú olvasó számára nyújt szervezett formában számítógéphasználati, az internet lekérdezését is oktató továbbképzést. A tanfolyami képzést tartatják a könyvtárosok, egyetemi hallgatók, önkéntesek, de azt is figyelembe vesszük, ha a könyvtár a számítástechnikai eszközeit távoktatási célra bocsátja a felnőtt korú olvasók rendelkezésére. A felnőttoktatásban résztvevők számát igazolni kell.)

3. A legszínvonalasabb és a legtöbb rendezvényt tartó könyvtár

(A két feltételnek együtt kell érvényesülnie, tehát minél több ötletet, minél érdekesebb programokat várunk; a rendezvényeknek a nemzetközi Internet fiesta programokhoz kell kötődniük. A versenyre nevezőktől kérjük a rendezvények témáját, a résztvevők számát, a felhasználói visszajelzéseket, a médiabeli visszhangot rögzíteni.)

4. A legjobb könyvtári honlap

5. A legjobban használható könyvtári adatbázis

(A 4–5. pontra nevezők teljesítményének értékelésére felhasználókat kérünk fel.)

A versenyen bármely könyvtár részt vehet, egy intézmény több kategóriában is nevezhet. *Nevezési határidő:* folyamatosan, de legkésőbb **2001. január 31-éig.**

Eredményhirdetés: az Internet fiesta zárórendezvényén, 2001 márciusában. A díjakat (értékes hardver-, szoftver-, és telekommunikációs eszközök) szponzori támogatásokból fedezzük.

(Csatlakozni természetesen a Neumann-ház weblapján lehet.)

Fogott-e halat a könyvtári háló?

Kerítő halászat

Már amikor megfogalmaztam a címet, rájöttem, olyan vizekre evezek, ahová gyakorlott halászok is csak révkalauzzal merészkednek. Meg egyáltalán milyen háló, miért éppen könyvtári, és milyen halat is kellene itt kifogni? Persze önkéntelenül is előjönnek a mondások: „Él, mint hal a vízben”, „Néz, mint csuka a hálóban”, meg persze a súlyosabbak: „A zavarosban halászik”, meg „Fejétől bűzlik a hal”. Hát ezek után legyen mersze az embernek számba venni, mi az, ami eredményként jelentkezik a magyar könyvtárakban az internet megjelenése, elterjedése, használata által.

Az önmagában objektív tény, hogy ez a technika mikor jelent meg. A 80-as évek vége, a 90-es évek eleje bizony az az időszak, amikor a társadalom szemében éppen végletesen leértékelődnek a közösségi intézmények. Nem azt nyújtják, nem akkor, nem abban a minőségben, mint amikor és ahogyan a polgár szeretné. Gyors és biztos válaszok kellenek arra, hogy hogyan újíthatja meg önmagát, hogyan teheti önmagát értékesebbé, és milyen megváltozott érdek- és értékrendszerekhez igazítsa önmagát. Mi a saját, könyvtárosi, magánemberi helyzetünkre ugyanígy kínlódtuk ki a megoldást, és – talán sajnos – mi sem a klasszikus irodalomban kerestük a válaszokat. A közösségi intézmények térvesztése miatt is került volna el a könyvtárakat, habár ahhoz, hogy így visszatekintve nem is tűnik/tűnhet olyan súlyosnak esetünkben, jó néhány szerencsés egybe esés is kellett!

Az egyik mindenképpen ennek az új *technikának?*, *médiának?*, *technológiának?*, *kommunikációs eszköznek?*, *közösségképző erőnek?* a megjelenése volt. Hogy miért tudott jól reagálni erre a kihívásra a könyvtár, az természetesen a hagyományos szerepkörében és a hagyományos technológiájában keresendő elsősorban:

- Nagy és viszonylag jól feltárt információs vagyonnal rendelkezett.
- Széles körű társadalmi beágyazottsággal, jól érzékelt és közvetítette a társadalom megváltozott érdekeit.
- Ismerte a kultúrákövetítés eszközrendszerét.

Ez azonban önmagában, mint oly sok esetben látjuk, nem elegendő, kell részben kényszerülés (persze nem adminisztratívra gondolok), és kell belátás.

Rekesztő halászat

A jókor érkező új eszköz, sok más mellett, felerősítette az **alkalmazkodó képességet**. Talán nevezzük **első fogásnak!** Éljenjárom technológia egy konzervatív intézményben? Természetesen nem erről beszélhetünk! Minden esetre a közösség, a használó, mondjuk hagyományosan olvasónak, meglepetten tapasztalta, de annál nagyobb erővel követelte széles körű használatát. Másként lehetett reagálni az elvá-

rásokra, másként lehet tájékozódni és tájékoztatni, talán más, nem várt válaszokat is lehet adni. Tehát kapott egy lehetőséget a könyvtár arra, hogy a világ ne suhanjon el mellettünk! Mennyivel másabb szolgáltatás az, ha egy szokványos kérdésre, hogy „Megvan Önöknél .....?”, nem azt válaszolja a könyvtáros, hogy igen vagy azt, hogy nem, vagy igen is meg nem is, hanem rendelkezésre bocsátja. Igazából az már nem is érdekes, hogy kié a könyv?

Emelő halászat

Az igazi eredmény véleményem szerint az, hogy nem pusztán alkalmazkodott a szakma, hanem **megújult**, és ez a **második** hal a kosárban! Hiszen erre a technológiára építve új szolgáltatások és új szolgáltatási minőségek tucatjai jöttek létre. Ma a mindennapi gyakorlat része a vállalkozói, a közhasznú, az európai, a turisztikai, pályázati, regionális együttműködési stb. információs szolgáltatás, az infotékák, információs sarkok, internet klubok, hagyományos és WEB-es szerkesztőségek jelenléte a könyvtári rendszer szinte minden pontján és környezetében, mondhatni befolyási övezetében. Ennek már bizony egyértelműen alapja az internet, tehát a könyvtár új szolgáltatási struktúrát hozott létre. Más válaszokat fogalmazott meg, mint korábban: nyitottabbá vált, új partneri, kapcsolati lehetőségei jöttek létre.

Megint vissza kell térnem azonban ahhoz, hogy ennek a szolgáltatás-megújulásnak is alapja a hagyományosnak tekinthető szakmai elkötelezettség, a meglévő források, dokumentumok, közvetítési technológiák ismerete. Nem passzív technikai megújulás volt ez, hanem *a folyamatok mélyreható megváltozása*. Együtt járt a hagyományos funkciók felfrissülésével is. A katalógusok konverziója igazából attól válik nagy jelentőségűvé, hogy az internet segítségével távolról elérhető. Így már valóban csökken annak jelentősége, hogy ki hol él. Ha ehhez az társul, hogy e-mailel kérhetem a könyv rezerválását, hogy távolról megnézhetem az ún. olvasói állapotot, akkor itt közvetlen előnye származik az olvasónak is. Megkérdeztem a kollégáimat: már alig-alig továbbítunk hagyományos módon könyvtárközi kérést, kapni azonban döntően így kapunk. De csak az internet teremtette meg annak lehetőségét, hogy új típusú, vertikális és horizontális együttműködések jöjjenek létre, hogy ODR-ről, MOKKÁ-ról, Közelkatról, MEK-ről lehessen beszélni. És ez bizony már nagyon más minőség! Megnöveli ez a centrális szervezetek, szerveződések szerepét, szakmai kötelezettségét is. Alapjává, integrálójává válik a hálózati kapcsolatoknak.

Hatást gyakorol ez a nyitottság sok vonatkozásban: ma bárhol, bármikor „ellenőr” érkezik, egy kattintás, és tudja, mit ér az adott könyvtár. Ha rendszeresen „karban tartják” az adatbázist, ám kétéves adatok szerepelnek a honlapon, miközben a pályázatban azt írják, állományuk közel teljessége elérhető interneten keresztül is, bizony gyanakodni kell!

Állító halászat

Véleményem szerint a háló jótékony hatást gyakorolt – és én ezt **harmadik** nyereségnek gondolom – a **könyvtárak szervezeti struktúrájára**. Nem lehetett az új szerepeket a hagyományos rendbe illeszteni, tehát új szervezeti egységeket

hoztak létre, és nem lehetett a feladatokat hagyományos kapcsolati rendszerben végezni, ezért új munkaszervezési eljárásokat honosítottak meg. Gyakorivá vált a könyvtárak közötti munkamegosztás internetes támogatása, pontosabban e közös munkának az internetre alapozása.

Lehet-e összefüggést találni a korszerű technológia, valamint a marketing- és menedzsment-gondolkodás könyvtári terjedése között? Feltétlenül:

- egyre egyértelműbben látszik, hogy e sokféle rendszer, sokféle technológia és kapcsolati rendszer nem tartható kézben, nem látható át hagyományos vezetési, irányítási eljárásokkal;
- különösen igaz ez a hatékonyságra és a minőségre, minőségbiztosításra.

Ez utóbbi könyvtári megjelenésének alapkritériuma a standardizálás és így az összehasonlíthatóság biztosítása. Ma ez kulcskérdés a magyar könyvtárügyben. Ebben a háló, a széles körű, egyidejű, strukturált kapcsolat komoly segítséget jelent.

Tapogató halászat

A halászat eredménye nem csak a hálótól függ! Befolyásolja a víz minősége: apad vagy árad, tiszta vagy zavaros; az időjárás: esik vagy nem, és ha fúj, akkor merről? De még fentebb a Hold meg a Nap állása is. De leginkább a halász tudása!

Nagyon jelentősnek érzem én a **könyvtárosképzésre, továbbképzésre, önképzésre gyakorolt NET-es hatást**. Talán a legnagyobb eredmény: itt egy szakma összessége, még ha különböző szinten is, *de megtanult, hasznosít, továbbgondol egy teljesen új tudást*. Nehezen mondható olyan könyvtárosi munkakör vagy feladat, mely ha nem is követeli meg az internet használatát, de azzal a munka ne volna eredményesebbé, biztosabbá, biztonságosabbá tehető. Ma az állománygyarapítók és a szakozók ugyanolyan rutinszerűen használják a netet, mint a tájékoztatók, az információs pultok munkatársai. Érdekes volt figyelemmel kísérni a pályázatokban az internetes ismeretek és tájékozottság változását, ahogy a kezdeti bizonytalan nagyotmondás, megalapozott, teljesíthető realitássá vált. Ma nem elegendő internet alapozó tanfolyamokat hirdetni, WEB-lap szerkesztést oktatni, sokkal magasabb szintű, speciális és felhasználható tudást nyújtó tanfolyamok iránt van igény. Remélhetőleg hatást gyakorol a net rendszeres használata a könyvtárosok nyelvtudására is. Nem egyszerűen a weben való barangolás, a parancsok ismerete fontos, hanem itt és már most a nemzetközi, főleg EU-s könyvtári együttműködésekben venni hasznát ennek.

Hurokvető halászat

Ez pedig az ötödik, igen fontos következmény és adottság: itt kérem az internet lehetőségére építve már most **nemzetközi együttműködések, közös projektek** jönnek létre, az unió keretprogramokat hirdet, igen jelentős szerepet szánva a könyvtárak által betöltött információs funkciónak. Ha ebbe a magyar könyvtárak derékhadá nem tud bekapcsolódni, ha viszonylag széles szakmai közeget nem sajátítja el ennek nyelvi, eljárási, menedzselési tudását, nagyon nehéz helyzetbe kerülhetünk, mert forrásoktól zárjuk el és közösségekből zárjuk ki magunkat. Ezért

támogat minden, együttműködésre irányuló kezdeményezést a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, együttműködve a többi szakmai szervezettel. Most a Publicát és a magyar–holland használói szokások változását vizsgáló projektet említhetem.

Kereső halászat

Az egyik nagy, egyelőre inkább esélye, mint gyakorlata a magyar könyvtárügynek az **új képzési filozófiák** – mint az „egész életen át tartó tanulás” – és Magyarországon szinte **új képzési eljárások** – mint a távoktatás – **intenzív könyvtári segítése**. Ennek lehetőségét is jelentős mértékben ez a technológia teremtette meg. A könyvtár alkalmas, alkalmassá tehető arra, hogy folyamatos és intenzív kapcsolatot tartson a képzésben résztvevővel, közvetítő szerepet vállaljon közte és a képző intézmény között, tananyagokat, tanulási tudást, technikai hátteret biztosítson az egyéni tanuláshoz. Ehhez természetesen megint csak speciális szakembereket kell képeznünk, akik jól ismerik az oktatástechnológiát.

Nem hagyhatom említés nélkül a könyvtárosok internetre alapozott továbbképzését sem. Nagyon bizakodó vagyok, hogy ennek az ügynek új lendületet ad a kötelező továbbképzés beindulása, mert abban reménykedem, hogy nagyon fontos képzések juthatnak el széles körhöz.

Szigonyos halászat

Mint gyakorló horgász tudom: a fogási eredménynaplóba a kiscbb halakat is be kell írni, és persze fogni élvezet, meg felhasználni is jó: a körösi halászlének például a keszegek, törpeharcsák adják az alapját! Valami hasonló, látszólag provinciális ügy a könyvtárak közti szakmai célú kommunikáció felgyorsulása, kiterjedése, levelező listák létrehozása, működése. Nem egyszerűen a telefon vagy a levél felváltásáról van szó a mi esetünkben sem! Olyan, nem mindig formalizált együttműködő, információ-átadó körök jöttek létre, melyek éppen gyorsaságukkal, aktivitásukkal, nemzetközi vonatkozásaikkal válnak a szakma frissítőivé. Akár a Katalistra, akár a Textliblistre vagy más, főleg szoftverek használatához kötődő listára gondolok, a hatékonyság az első minősítő.

Természetesen megemlíthető, hogy ma már az egyesület szervezeti életének is jelentős tere az internet. Több szakmai és területi szervezetnek és persze, magának az egyesületnek is van honlapja, frissítjük is, a Hírlevelet is olvashatják rajta.

Tisztelt Kollégák! Ha aktualizáljuk az eléggé elkoptatott és főleg a gyarmati sorban, sorsban élőkre alkalmazott mondást a hallal és a halászattal kapcsolatban, én megkockáztatom: az utóbbi 10 évben elég jól megtanultunk halászni, és némi szakmai ráatartással még azt is hozzátehetem: közben a társadalom, az olvasóink igen nagy tömege tette ugyanezt a mi intézményeinkben, a mi szolgáltatásainkon keresztül, esetenként a mi segítségünkkel. Szerintem ez a legnagyobb „hal”, mert általa a mi könyvtáraink elfogadottsága, presztízse, teljesítőképesége növekedett.

Ambrus Zoltán